

Bakos Áron – Foster Hannah Daisy

Gyűjtés a koronavírus idején. Módszertani és muzeológiai reflexiók egy tematikus múzeumi gyűjtőkampányra

A Néprajz Múzeum online gyűjtőkampányt hirdetett a koronavírus európai elterjedésének első évének tavaszán. A három hónapig tartó kutatás a távolságtartási rendelkezések, az otthon maradásra buzdító vagy kötelező különböző intézkedések nyomán átalakuló mindennapok dokumentációjára hívta az intézmény közönségét. A #karanténtárgyak névre keresztelt tematikus múzeumi gyűjtőkampány nevében elsősorban erre a témára, élethelyzetre, valamint a gyűjtés fórumára, módjára, közzétételi eszközére, térbeli töredezettségére, online közegére kívánt utalni.

A következőkben ennek a gyűjtőkampánynak az anyagát mutatjuk be. Mivel a #karanténtárgyak semmilyen formában sem nevezhető egyedinek, mindössze egy volt a hasonló kezdeményezések sorában, ezért írásunkban, ha röviden is, de kitérünk néhány hasonló múzeumi projektre. Bár ezeknek a módszeres áttekintése önálló tanulmány tárgyát képezhetné, itt mindössze néhány olyan múzeumi vállalkozásra tekintünk ki, amelyek saját kutatásunk értelmezéséhez, eredményeinek kontextualizálásához közelebb vihetnek. Ezután saját gyűjtésünkre reflektálunk módszertani és muzeológiai szempontból. Az eredmények és a gyűjtési tapasztalatok mentén reflektálunk egyfelől saját gyakorlatunkra, a gyűjtésre, másfelől a felhívás nyomán létrejövő anyag, tudás milyenségére. Végül konkrétabb és általánosabb értelemben, elméleti, muzeológiai megfontolások alapján az anyag múzeumi helyére kérdezzük rá. E problémakör mentén igyekszünk nemcsak saját, illetve a kitékintés során érintett gyűjtések gyakorlatára, de általánosabb érvényű tanulságok megfogalmazásáig, de legalábbis dilemmák felvetéséig eljutni. A gyűjtés eredményeinek és kihívásainak részletes bemutatásával, a hasonló kampányok vázlatos áttekintésével, s saját gyakorlatunk kritikáján keresztül elsősorban arra próbálunk reflektálni, hogy a hasonló jellegű tematikus múzeumi gyűjtőkampányok és az online gyűjtések anyaga milyen szerepet tölthet be a ma múzeumában és néprajzi kutatásában.

A #karanténtárgyak: egy tematikus múzeumi gyűjtőkampány

A gyűjtőkampány a Néprajzi Múzeum négy muzeológusa, Bakos Áron, Foster Hannah, Hajdu Ágnes és Szeljak György munkája nyomán jött létre. A beküldőkkel való

kapcsolattartást, illetve az archiválást az intézmény két munkatársa, Gallo Grácia és Madarász Szilvia segítette. A gyűjtőkampány célja a Covid19-pandémia hatására megváltozott hétköznapi, hétköznapi tárgyi kultúra feltérképezése volt, egyfajta gyors reakció a múzeum részéről a hirtelen társadalmi változásokra saját rendelkezésre álló eszközeivel.

A múzeum oldalán közzétett, majd több médium által is népszerűsített gyűjtési felhívás különböző kategóriák, hívószavak mentén próbálta megszólítani közönségét. Tartalmi szempontból a gyűjtés nem objektív jegyek mentén behatárolható tárgytípusokat keresett, hanem egyéni, szubjektív választásokra és meghatározásokra kérdezett rá. Vagyis arra a kérdésre, hogy mik is a karanténtárgyak, a múzeum nem választ adott, hanem választ várt. Nem tárgytípusokat jelölt ki, hanem tárgyakkal kapcsolatos kötődésekre, érzésekre, használati módokra kérdezett rá, s ezek mentén maguk a beküldők hozták létre a karanténtárgy, mint gyűjtőfogalom jelentéseit. Vagyis próbáltunk tekintettel lenni arra, hogy a vírus terjedésével az egyének élethelyzete különböző, sokszor ellentmondásos módon alakul át, így a gyűjtés során nem definitív szándékkal fordultunk a tárgykultúra felé, hanem a lehetséges átalakulási folyamatokba próbáltunk betekintést nyerni. Mindez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a felhívás közzétételekor tulajdonképpen csak különböző lehetséges címkéket, tág kategóriákat soroltunk fel, de ahhoz nem adtunk támpontot, hogy ezeket milyen tárgytípusokhoz kössék.¹

Módszertani értelemben a #karanténtárgyak a tematikus múzeumi gyűjtőkampányok fogalmával írható le, s e műfajon belül azokkal a törekvésekkel hozható kapcsolatba, melyek a tárgyakhoz kapcsolódó szubjektív tapasztalok rögzítését is céljuknak tekintették (Schleicher 2018). Éppen ezért a megfogalmazott kérdések nem kifelé, hanem befelé irányultak, azaz a válaszadókat sokkal inkább önreflexióra, öndokumentálásra készítették, és nem a szűkebb lakóhelyük vagy társas környezetük bizonyos kulturális jegyeinek, szokásainak, tudásainak leírására, felmérése. Mindez a gyűjtés anyagán empirikus módon is megfoghatóvá vált, hiszen a tárgyak és történetek zöme első számú egyes személyben szólalt meg, az egyén tárgyi és társas közegéről szólt, sok esetben egészen bensőséges módon.

A tartalomról a formára áttérve, fontos rámutatni, hogy nem a tárgy fizikai eljuttatását kértük a közönségtől, ehelyett fényképeket, s azok leírását vártuk. Fizikailag a gyűjtés során elének kerülő tárgyaknak csak töredékét, részben már más megfontolások és szempontok szerint gyűjtöttük és leltároztuk be a múzeum gyűjteményébe. Mivel ez a lépés inkább csak folyamánya volt ennek a kutatásnak, ezért a következőkben csak a digitális anyag bemutatására szorítkozunk.²

1 A felhívás szövege így szólt: „[...] karanténtárgy lehet bármi: ami otthon tart; ami kijuttat; ami korlátoz; ami szabadabbá tesz; ami hiányzik; ami védelmez; ami veszélyt jelent; amit megtaláltál; amit elvesztettél; amit megszereztél; amit kidobtál; amit létrehoztál; amit átalakítottál; ami kifejezi a karanténnal kapcsolatos érzéseidet, gondolataidat; ami nem egészen tárgy, de mégis a karantén miatt lett része életednek; és bármi, amire mi nem gondoltunk, de szerinted bekerülhet a #karanténtárgy gyűjteménybe.” (Forrás: <https://www.neprajz.hu/hirek/2020/karantentargyak.html>; utolsó megtekintés: 2021.11.24.)

2 Összesen hat darab tárgyat gyűjtöttünk be: két nyakláncot (2021.14.1 és 2021.14.2), egy pár fülbevalót (2021.14.3.1-2), egy terítőt (2021.14.4), egy locsolót (2021.9.1) és egy bögrét (2021.19.1).

A gyűjtés sajátossága, hogy a beküldés és az intézményi visszacsatolás közötti idő rendkívül lerövidült, a tárgyakat és a hozzájuk tartozó történeteket még a gyűjtés ideje alatt napi rendszerességgel, rövid kommentárok kíséretében osztottuk meg egy e célból létrehozott Facebook csoportban.³ Vagyis nem feltétlen csak a felhívás maga, de a felhívásra beérkező tárgytípusok és szövegek is kihatottak arra, hogy végül milyen tárgyak kerültek be a kampányba. Hasonlóképpen, maga a közzétételi fórum, annak természete, a Facebook poszt műfaja is visszahathatott arra, hogy milyen képeket és szövegeket kaptunk.

A felhívásunkra annak lezárultáig összesen kétszáznegy tárgy, illetve nem-tárgy fényképe és videója érkezett be.⁴ Ehhez azonban rögtön hozzá kell tennünk, hogy ez nem kétszáznegy személyhez tartozott, mivel sokaktól több tárgyfotót és történetet is kaptunk, illetve röviden utalnunk kell arra a problémára is, amit a darabszám meghatározása jelent. Noha a számok objektív mutatóknak tűnnek, az, hogy milyen egységet értünk egy tárgyon, vagyis mit értünk a fogalmon, máris szubjektívvá teszi ezt a látszólag objektív mutatót, amit a szám képvisel. Adott esetben az alapvető megközelítésünk az volt, hogy egy tárgy képe és a hozzá tartozó szöveg jelentett egy „tárgyat”. Hasonlóképpen jártunk el akkor, amikor adott tárgyról több képet is kaptunk. Amennyiben egy szöveg több tárgyra utalt, s ezek külön fényképeken szerepeltek, akkor is egy „tárgyként” tekintettük rájuk. Vagyis minden esetben a beküldött szövegeket tekintettük kiindulópontnak, s amennyiben valaki a szabadidő eltöltéséről írt, s ezt több tárgyon keresztül is bemutatta, ez ebben a megközelítésben csak egy darabot jelenett. E döntés mögött elsősorban az a megfontolás állt, hogy a vizsgálati kérdés, azaz a tárgyakhoz való különböző, megváltozó viszonyulásuk alapját a szövegek adták át, ezek foglalták egységbe a különböző dolgokat. Amennyiben ez több dolgot összekapcsolt, úgy értelemszerűen ezek hasonló élményt, tapasztalatot fejeztek ki a beküldő számára. De a döntésben közrejátszhatott az a körülmény is, hogy a megosztás fórumaként használt közösségi oldal lehetővé teszi, hogy egy bejegyzés szövegéhez több fénykép is tartozzon. Ilyen értelemben a fórum, a Facebook bejegyzés sajátos műfajisága is kihathatott a gyűjtésre, úgy a közzététel, a későbbi archiválás múzeumi, mint a beküldés, az anyag létrehozásának látogatói oldalán.

A #karantántárgyakon túl: párhuzamos gyakorlatok

Ahogy a Néprajzi Múzeum létrehozta a #karantántárgyak gyorsreagálású gyűjtőkampányt, hogy valahogy naprakész maradjon a világ eseményeit illetően, jelezze múzeumi és társadalmi felelősségét, valamint ellássa archiválási kötelezettségét – vagy legalább mindezek látszatát keltse –, úgy számos más múzeum, archívum, gyűjtemény is hasonló tevékenységbe kezdett a koronavírus miatti lezárások első

3 Forrás: <https://www.facebook.com/groups/649108605923206>; utolsó megtekintés: 2021.10.10.).

4 Leszámítva egy-két trollkodó üzenetet, melyet ignoráltunk.

heteiben.⁵ Ha felületesen megvizsgáljuk ezeket a Covid19 alatti, a #karanténtárgyakkal időben párhuzamosan futó múzeumi aktivitásokat, amelyek szintén a pandémiára való múzeumi reakciót tűzték ki célul vagy annak okán jöttek létre, feltűnhet, hogy ezek nagyjából kétfélék voltak. Egyes intézmények – mint a Néprajzi Múzeum is – megpróbálták a múzeum mindennapi tevékenységeit (gyűjtés és közzététel) online formában tovább folytatni, tehát inkább a klasszikus múzeumi funkciók és eszközök használatára törekedtek egy új társadalmi helyzetben. Mások újragondolva a múzeum lehetséges szerepét egy pandémia idején, olyan, a társadalom számára hasznos akciókba kezdtek, amelyek nem feltétlenül képezték részét a múzeum korábbi tevékenységének (például oltópontokká váltak) és ezáltal lépéseik a múzeum általános funkciójának újragondolásához vezettek.

Általánosságban azonban elmondható, hogy míg sok múzeum szükségesnek érezte, hogy egy hirtelen bekövetkezett társadalmi változásra reagáljon a maga módszereivel, kevesen tették ezt olyan formában, amely nem csak a megváltozott társadalmi helyzetre, hanem az ebben a helyzetben megváltozott múzeumi szerepre is reagál. Ez persze nem kizárólag a koronavírusra való reakcióban mutatkozik meg, hanem egy általános 21. századi paradigmaváltásban vagy nem-váltásban, ennek mértékében és irányában – melyet jelen tanulmányunknak nem célja tárgyalni. Mindemellett az sem elhanyagolható szempont, hogy ezen projektek mind gyorsreagálású gyűjtőkampányok vagy egyéb múzeumi projektek voltak, és emiatt a gyors reagálás miatt gyakran nem a múzeum egyébként érvényes paradigmáinak megfelelően kerültek kidolgozásra a hirtelen kitalált és rövid életű felhívások.

A szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum például néhány héttel a pandémia miatt bevezetett magyarországi lezárások után hirdette meg *Mutasd a maszkod!* című gyűjtőkampányát. Már a felhívás szövegében rögzítik,⁶ hogy a Skanzen „tudományos, kutatási és gyűjteményezési stratégiájában kulcsszerepe van nemcsak a múlt dokumentálásának, hanem a jelenkori társadalmi és kulturális átalakulások, folyamatok vizsgálatának is”, így a koronavírus okozta társadalmi változások vizsgálatának is. Ezen változásokból a Skanzen egyetlen tárgy típusra volt kíváncsi (tehát nem feltétlenül a társadalom változásaira): a maszkra. Azért esett erre a választásuk, mert része lett a tárgyalgó népművészetnek, az élő népművészetnek – mely a Skanzen kutatási körébe esik – valamint azért, mert megfoghatóvá tették a társadalomra akkor a szokottnál jellemzőbb szolidaritásnak és segítségnyújtásnak. A maszkokról képeket és történeteket vártak, amelyhez a következő irányító kérdéseket adták meg: „Kik és hol varrnak maszkot? Saját maguknak, a családtagoknak, a szélesebb közösség tagjainak készítik? Milyen maszkok készülnek? Milyen

5 A NEMO (Network of European Museum Organisations) létrehozott egy online felületet, ahol igyekezett folyamatosan monitorozni az európai múzeumok Covid19 alatti tevékenységét, többek között a bezárásokat, újrainításokat, projekteket stb. (forrás: <https://www.ne-mo.org/advocacy/our-advocacy-work/museums-during-covid-19.html>; utolsó megtekintés: 2021.11.21.). Szintén a múzeumok pandémiára adott reakcióiról írt tudományos összefoglalót Vajda András (Vajda 2020).

6 A felhívás teljes szövegét lásd itt: <https://skanzen.hu/hu/a-skanzen/projektek/mutasd-a-maszkod>; utolsó megtekintés: 2021.11.08.)

anyagot használnak? Mi a maszk története?” A beérkezett tárgyakat és történeteket online formában tették közzé.⁷

Hasonlóan – komfortzónáján belül maradva – kezdeményezett gyűjtést a Museum of London *Collecting COVID* címmel. Céljuk várostörténeti múzeumként a lezárások Londonra gyakorolt hatásának dokumentációja volt vegyesen fizikális és nem fizikális tárgyak, dolgok gyűjtésével. Honlapjuk szerint nagyjából ötszáz dolgot archiváltak, amelyek között egyaránt szerepelnek tárgyak, hangok, ábrák, üzenetek, ünnepek stb., de ezek közül csak nagyon kevés került valójában a múzeum gyűjteményébe.⁸ Hogy a többi, a begyűjtött, változást szimbolizáló elemmel mi történt, nem világos.

A Magyar Nemzeti Múzeum már részben túllépve a tőle megszokott gyűjteményezési és közönségkapcsolati gyakorlaton indította el *My Home Office Challenge – Muti az otthoni munkahelyed!* kezdeményezését. A gyűjtés arra volt kíváncsi, hogy miként változott meg az emberek életvilága a kijárási korlátozások hatására. A jelenség vizsgálatához egy Facebook platformon gyűjtöttek képeket és szövegeket a csatlakozók és beküldők home office értelmezéseiről.⁹ A tervek szerint az összegyűjt anyagból kiállítás nyílt volna, amely végül – vagy egyelőre – nem valósult meg. Bár a felhívás elsősorban a Nemzeti Múzeum érdeklődési területét próbálta kiterjeszteni egy új társadalmi valóságra és a digitális térbe, időközben az archívumképzés platformjául szolgáló Facebook felületről egy amolyan ön- és közösség-segítő csoport lett, ahol a tagok már nem csak saját home office képeiket és történeteiket osztották meg, hanem azok változását is, érdekes cikkeket a témában, véleményeket és tapasztalatokat a lezárások alatti változásokról stb. Az oldal tehát inkább hasonlít egy Facebook csoportra, semmint egy adatszerűen dokumentáló archiválási oldalra. Nem világos, hogy ebben milyen szerepe volt a múzeumnak és milyen a közönség igényeinek, mindenesetre ebben a helyzetben a múzeum szerepköre megváltozott: archiváló gyűjteményből szolidaritásra és összefogásra buzdító és annak platformot biztosító társadalmi intézménnyé vált. Persze nagyon kis léptékben, hiszen ez a típusú tevékenység csak a Facebook csoport tagjai körében érvényesült, kontrollálatlan módon. A gyűjtésnek pedig semmilyen látható utóélete, múzeumra gyakorolt hatása nem volt annak lezárása után.

A londoni székhelyű National Portrait Gallery *Hold Still* című projektje már egy egészen más szemléletet képvisel.¹⁰ A múzeum eleve a kép, portré műfajával dolgozik, ebben tartotta magát intézményi formájához a karantén hatását feldolgozó közösségi projekt során is. A *Hold Still* célja az volt, hogy közösségi összefogással létrehozza az Egyesült Királyság lezárások alatti portréját egy amolyan „sok kép egy közös képért” vagy „kép a képben” gondolat mentén. Felhívásuk egy hathetes

7 Forrás: <https://hatartalan.skanzen.hu/#/virtualis-kiallitasok/mutasd-a-maszkod>; utolsó megtekintés: 2021.11.08.

8 Forrás: <https://www.museumoflondon.org.uk/collections/about-our-collections/enhancing-our-collections/collecting-covid>; utolsó megtekintés: 2021.11.08.

9 Forrás: <https://www.facebook.com/groups/532107060841246/>; utolsó megtekintés: 2021.11.08.

10 Forrás: <https://www.npg.org.uk/hold-still/>; utolsó megtekintés: 2020.11.08.

időszak (2020 májusa és júniusa között) dokumentációjára szólított fel a portré műfajában és három témában: segítők és hősök (*helpers and heroes*), az új mindennapjaid (*your new normal*) és kedvességek, szívességek (*acts of kindness*). Több mint 31000 portré érkezett ez alatt a hat hét alatt a királyság minden részéről, nagyon széles társadalmi és korosztályi rétegekből. A beérkezett képek közül egy szakmai zsűri kiválasztott 100 reprezentatív képet a rajtuk ábrázolt élethelyzetek és érzések alapján, majd ebből készült virtuális kiállítás,¹¹ utazó kiállítás és kiadvány. Az utazó kiállítás 80 településre jutott el, ahol plakátok, egy helyen falfestmények, valamint a kiállítást szponzoráló Co-op élelmiszerlánc kivetítőin voltak láthatóak 2020 októbere és novembere között. Olyan terekben, amelyeket a kijárási korlátozások alatt is látogatni lehetett: utcákon, boltokban, buszmegállóknak és tömegközlekedésen. A portrék kiállítása minden esetben közösségi szerveződéssel jött létre egy szélesebb közösség, idilli megfogalmazásban a nemzet számára. Így az Egyesült Királyság közösségileg összegyűjtött portréja visszatért az azt összeállító hétköznapi emberek életterébe, kifejezve az összetartozást, a szolidaritást és a közösségvállalást. A portrékból készült kiadványok árusításából befolyó összeg a múzeum és egy mentális egészséggel foglalkozó szervezet között kerül elosztásra, kvázi visszaforgatva a Covid portrék hasznát a károsultak gondozásába. A múzeum a *Hold Still* esetében nem csak egy széles támogatottságú közösségi kiállítást hozott létre, nemcsak gyűjteményét gyarapította és közösséget szélesítette, de közösséget is épített, tudatosan szerepet vállalt a lezárások okozta közös kognitív tapasztalat feldolgozásában, a közösségileg megéltnek mondott mentális állapottal való megküzdésben, s ezek rögzítésében, archiválásában. A múzeum tehát kilépve saját komfortzónájából felismerte, hogy az új társadalmi helyzetben saját eszközeivel milyen olyan új funkciókat tölthet be, amelyek illeszkednek küldetésébe, jövőbeli énképébe és ennek megfelelően a múzeumi alapfunkciók teljesítésén túl cselekedett. Legalábbis utólag elemezve a projektet, így tűnik. Kérdés, hogy a gyűjtőkampány és közösségi kiállítás valóban ezzel a céllal jött-e létre.

Bár rövid elemzésünk csak néhány múzeumi kezdeményezésre tér ki, a paletta amelyről válogattunk, hatalmas és sokszínű. Voltak olyan intézmények, amelyek kifejezetten a lezárások és korlátozások idején indult intézményi és civil kezdeményezések gyűjtésébe fogtak, pl. a House of European History *History in the Making: Documenting Covid*¹² gyűjtés. Tudományos folyóiratok szenteltek teljes számokat¹³ a pandémia és a múzeumok viszonyának, ahogy tudományos konferenciák is szerveződtek a témában – többek között a jelen kötet apropójául szolgáló *Járvány-lét-helyzetek* konferencia. A pandémia tehát jól láthatóan nagy hullámokat csapott a múzeumtudomány világában, kérdés, hogy lesznek-e hosszú távú hatásai és ha igen, melyek.

11 Forrás: <https://www.npg.org.uk/hold-still/hold-still-gallery/>; utolsó megtekintés: 2021.11.21.

12 Forrás: <https://historia-europa.eu/en/covid-makes-history>; utolsó megtekintés: 2021.11.25.

13 Például a Leicester University *Museological Review* online folyóiratának 25. száma, amely a krízishelyzetek, valamint a digitális együttműködések fogalmai és jelenségei köré építette a múzeumok és pandémia viszonyáról szóló tanulmányait.

A felhívástól az archívumig: módszertani reflexiók

A gyűjtési felhívás ötlete abban a sajátos helyzetben született meg, amit a vírus európai megjelenése jelentett 2020-ban. A Néprajzi Múzeum számára a járványt megfékezni hivatott rendelkezések olyan értelemben nem teremtettek új helyzetet, hogy az intézmény – költözése miatt – a látogatók előtt máskülönben is zárva tartotta kapuit. Ugyanakkor ez talán még fontosabbá tette az intézmény számára, hogy tevékenységét láthatóvá tegye, közönségét bizonyos tartalmakon keresztül megszólítsa. Első megközelítésben tehát a #karanténtárgyak kampány erre a helyzetre kínált olyan választ, amelyre a múzeumok világszerte a digitális eszköztárak kiszélesítésével (Kist 2020), és különösen a közösségi médiában való jelenlétük megerősítésével reagáltak (McGrath 2020). A helyzetre a #karanténtárgyak olyan kommunikációs választ adott, amely a múzeum a tartalmakat nem közvetlenül állítja elő, hozzá létre, ehelyett ezek létrejöttét mediálja, befogadja és közvetíti. Vagyis a múzeum által létrehozott online kommunikációs térben a közönség egyszerre volt jelen adóként és vevőként, míg az intézmény elsősorban a kommunikációs csatorna szerepét töltötte be. Természetesen ez az egyszerű modell nem pontosan írja le a tematikus múzeumi gyűjtőkampány működését, de alkalmas arra, hogy a közösségi média elterjedtebb intézményi használati módjától megkülönböztessük, az eltérésekre rámutassunk. Vagyis míg utóbbiakban a múzeum elsősorban mint tartalomszolgáltató van jelen, addig ezzel a kampánnyal inkább a tartalmak közvetítőjeként pozicionálta magát.

A #karanténtárgyakat ugyanakkor elsősorban talán nem a kommunikációs szándék hívta életre, hanem az a mindenkori intézményi küldetés, ami a hétköznapi tárgykultúra dokumentálását tűzi zászlajára. A vírus megjelenése olyan helyzetet teremtett, ami mintegy magától értetődő módon vetette fel a változások regisztrálásának igényét, az átalakuló tárgyi világ feltérképezésének megkísérlését. Ha ebből a megközelítésből tekintünk a #karanténtárgyakra, akkor hasonlított más gyűjtésekhez annyiban, hogy a múzeumi szakember a kulturális életre, különösen annak materiális részeire vonatkozó kérdésekkel fordult mások felé, kezdeményezett kommunikációt, s kapott bizonyos válaszokat. Ugyanakkor eltért annyiban, hogy tényleges terepmunkára nem került sor, a gyűjtő és az adatközlő között nem alakult ki dialógus, a tárgyakról, beküldőjükről csak annyit tudtunk meg, amennyit a beküldés során közöltek velünk. Ilyen értelemben tehát korlátozott és kiegyensúlyozatlan a tudásunk a beérkező anyagról.

Mivel az adatok megszületése fölött viszonylag alacsony kontrollt gyakoroltunk, ezért ez a gyűjtés nem tekinthető módszeresnek, nem válaszolja meg azt a kérdést, hogy miként alakult át a tárgykultúra a karantén első évében. Ehelyett felmutat különböző eseteket, de sem a beérkezett anyag mennyisége, sem milyensége nem ad lehetőséget arra, hogy egy időszakot reprezentáljon, legfeljebb néhány mozaikdarabokat adhat hozzá a vírus első évről alkotott képhez.

Ehhez hozzájárult, hogy a felhívás maga is egy sajátos kommunikációs térben keringett, a közzétételi fórumon, digitális sajtóorgánumokon és a rádión keresztül, s részben a közösségi oldalak működése, illetve az archívum és beküldés digitális jel-

lege miatt csak adott kört tudtunk elérni. Vagyis a gyűjtés egyfajta tematikus nyilvánossághoz kapcsolódott, illetve részben maga is egy ilyen tematikus nyilvánosságot hozott létre. Míg a hasonló szerkezetű, az algoritmusok logikája szerint szerveződő nyilvánosságok a közösségi médiának valóban sajátjai, de társadalmi hatásait tekintve ezek működése differenciáltabb, kétoldalúbb, mint ahogy azt a technopeszsimista diskurzus láttatni engedi (Vincze 2019). Vagyis a gyűjtésünkre lefordítva, a tematikus nyilvánosság egyszerre jelentett egy szociokulturálisan homogénebb közönséget, de ugyanakkor egy olyan interakciós felületet, ahol egymást sok esetben nem ismerő személyek szerezhettek tudomást mások élethelyzeteiről, kaphattak különböző visszajelzéseket, a hálózati működésmódnak köszönhetően kapcsolatba kerülhettek egymással. S tegyük hozzá, mindezt egy olyan időszakban, amiben sokak számára a társadalmi elszigetelődés komoly kihívást jelentett a mindennapok során.

Ha a tematikus múzeumi gyűjtőkampányunk és a korábbi gyűjtéseket ebből a szempontból, az elérés mentén vetjük össze, akkor arra juthatunk, hogy a korábbi, analóg eszközökön keresztül közzétett gyűjtési felhívások sem feltétlen szólítottak meg szélesebb, heterogénebb közönséget (vö. Kósa 1989: 46–52). S ahogy a #karanténtárgyak, úgy már az egészen korai gyűjtési felhívások is olyan jártasságokra, habitusokra és erőforrásokra építettek, amiknek sokszor csak a felsőbb társadalmi rétegek vannak birtokában.

Ugyanakkor a korábbi felhívások mégis képesek voltak átfogóbb, de legalábbis a néprajznak ahhoz a legtöbbször talán evidenciaként kezelt – s mint ilyen akár meg is kérdőjelezhető – küldetéséhez igazodni, ami elsősorban a ruralitás felé fordul és nem a fehérgalléros csoportok kulturális jegyeinek gyűjtését, társadalmi életüknek a vizsgálatát tekinti feladatának (vö. Bausinger 2004: 14). Ezzel szemben a mi gyűjtésünk ezt a küldetést nem tudta beteljesíteni. Ennek okát többek között abban – a fentebb már érintett – különbségben látjuk, hogy a felhívásunk ez esetben nem kifelé, hanem befele irányult, azaz a megszólított társadalmi csoport figyelmét nem más társadalmi rétegek, hanem saját, a vírus hatására átalakuló mindennapi kultúrája felé fordítottuk.

Tehát míg a beküldők köre meglepően hasonló volt ahhoz, amit nagy általánosságban a gyűjtési felhívásokról tudunk, s olyan jól ismert csoportok tagjai képviseltették magukat, mint például a pedagógusok, egyháziak, egyetemi oktatók és egyetemisták vagy a különböző gyűjtemények munkatársai, addig a létrejövő anyag is ezt az alapvetően a középosztálybeli, városi társadalmi réteget reprezentálja. Vagyis a tárgyakhoz kapcsolódó szubjektív tapasztalatok rögzítésének igénye párosulva azzal, hogy az intézmény a gyűjtési felhívással kiket tud megszólítani – eseti, s nem általános értelemben – konfliktusba került a szaktudomány elsődleges küldetésével, tárgykörével.

A beküldött tárgyakon keresztül tehát elsősorban a fentebb lazán körülírt csoportnak a megváltozó mindennapjaiba nyerhetünk bepillantást. Az egyértelműbb tárgytipusoktól keresztül, azaz a higiénia különböző eszközeitől (maszkok, fertőtlenítőszeres stb.), a részleges önellátásra való berendezkedés (kenyérsütés tárgyai és eszközei, felhalmozott alapanyagok fotói stb.), a megváltozott, otthon töltött szabadidő (puzzle, társasjáték, terepasztal, hangszerek stb.), az otthon tereinek újrafel-

fedezésének, átrendezésének (kertészkedés szerszámai, felújítások és átalakítások eredményei, otthoni irodai közeget létrehozó szükségmegoldások stb.), a különböző szolidáris megnyilvánulások (szimbolikus tárgyak, feliratok, üzenetek és a segítségnyújtás tárgyai), az átalakuló társas események (családi és naptári ünnepek), az önkifejezés megnyilvánulásai (rajzok, naplók stb.), a népies kézműveskedés, dekoráció (díszek, ékszerek, festett, hímzett, kötött motívumok és szakrális tárgyak) tárgyain keresztül vezet a sor a művészi alkotásokig (fénykép, szobor, festmény). Mindebből kitűnhet, hogy egy meglehetősen diverz, gazdag anyag gyűlt össze a gyűjtés során, ugyanakkor talán a tárgytipusok felsorolása is jelzi a fentebb jelzett sajátosságot, miszerint a gyűjtés egy lazán körülhatárolható, de mégis azonosítható társadalmi réteg életéből hoz kulturális mozaikokat.

A gyűjtés milyenségére, az elénk kerülő tárgyra ezenkívül kihatott az is, hogy a Néprajzi Múzeum tette közzé a felhívást. A néprajz mint hívószó a gyűjtés homlokterébe hozott számos olyan tárgyat, amelyet a népművészet iránt érdeklődő személyek készítettek. Népiesen hímzett maszkokat, ruhákat, a népi kultúra használati eszközeit, s a gyűjtés idejére eső húsvéti ünnepek tárgyait. A beküldött tárgyak és az intézmény milyenségéről kialakított kép ezekben az esetekben valószínűleg meglehetősen szoros volt, de hasonló kapcsolatot tételezhetünk fel a viszonylag sok régi, de nem feltétlenül népi, részben újra használatba vett tárgy és a néprajz mint történeti vagy a letűnt világok felé forduló tudomány, és a múzeum mint ilyen intézmény képe között.

A másik oldalról, ha nem a néprajzra, hanem a múzeumra tekintünk, akkor a sok amatőr művésztől kapott tárgyról kell szólnunk. Ezek egy részével, a megosztásukra érkező reakciók vagy a fényképek közzétételét sürgető levelek alapján az a benyomásunk alakult ki, hogy az alkotás megosztása mintegy visszaigazolást, a hivatalos beemelés gesztusát jelentette készítőjük számára.

A létrejövő anyag milyenségének kérdésénél maradvra azt láthatjuk, hogy a létrejövő gyűjtemény nagyon szorosan kötődik a vírus megjelenésének első időszakához, amikor hazánkban még viszonylag kevés személy lett a vírus áldozata, az otthon maradás pozitív morális színezetet kapott és széles társadalmi támogatottságot élvezett, a kirendelt otthoni munka még az újdonság erejével hatott, az egészségügyi dolgozók munkáját esténként taps dicsérte stb. Tehát a gyűjtés egyértelműen ahhoz az időszakhoz kötődik, amikor a vírus megjelenésének még relatív kevés áldozata volt, ellenben a fent említett társadalmi csoport életében számos pozitívan is értelmezhető hozadéka. A beküldött anyagon ennek az időszaknak az optimizmusa tükröződik.

A kampány lezárta után ennek a diverz anyagnak igyekeztünk megtalálni a helyét a múzeumon belül. Abban már a gyűjtés megkezdésekor biztosak voltunk, hogy első sorban az archívumképzés a célunk, hiszen a tárgyak, amiket gyűjtünk, fizikailag soha nem fognak egy térbe kerülni. Továbbá feltételeztük, hogy időben sem lesznek feltétlenül egymás mellé állíthatók (rövid és hosszú életű tárgyak), valamint a tárgyak mellett számítottunk rá, hogy a karanténtárgyak kategóriájába be fognak kerülni olyan dolgok is, amelyek tulajdonképpen nem tárgyak.¹⁴ Így a klasszikus értelemben vett műtár-

14 Például többen küldtek kovászról, kenyérről képet.

gyűjtemény képzés ebben az esetben már a gyűjtés megkezdésekor problémásnak bizonyult. A tárgyszerű dolgok és leírásaik összegyűjtésére viszont a digitális archívum képzés alkalmas eszköznek tűnt. A tárgyak adatait több platformon vezettük a gyűjtés során, egyrészt a karanténtárgyak előtt álló hashtag az online térben linkszerűen összekapcsolta a beérkezett dolgokat, másrészt saját magunk számára is archiváltuk őket. Utóbbihoz hosszútávon a Néprajzi Múzeum Műtárgygyűjteményeit és Etnológiai Archívumát digitálisan nyilvántartó Monari adatbázis kezelő felületet választottuk.

Noha ez az archiválási forma magától értetődőnek tűnhet, a gyakorlat során valójában számos kérdést felvetett. Az elsődleges problémát az jelentette, hogy egy ilyen jellegű anyag hová, milyen kategóriába is kerüljön. Ebből a szempontból messzebbre mutatóan is tanulságos lehet, ahogy a gyűjtés a Néprajzi Múzeum múzeumi tárgy és archívumi rekord fogalmait kikezdte. S erre annak tükrében érdemes tekintenünk, hogy ez a gyűjtés módszertani szempontból nem volt úttörő a Néprajzi Múzeum életében, hiszen a Vándorló tárgyak, az EtnoMobil vagy a NEM A TIGRIS mind tematikus múzeumi gyűjtőkampány volt, amelyek a klasszikus értelemben vett múzeumi tárgy fogalmaiban túlmutató anyagot gyűjtöttek össze. A gyűjteményezési struktúrában ugyanakkor ezek az anyagok nehezen találnak helyet. A kérdés, hogy hova sorolunk valamit, ami lehet tárgy és nem-tárgy, de mint ilyen nincs a múzeum gyűjteményében, viszont van egy róla készült digitális rekord, amely tartalmazza a tárgy vagy nem-tárgy adatait és tudásainkat. Miközben a kérdésre nehéz egyértelmű választ adni, addig a gyűjteményezési stratégia ilyen irányú kiterjesztése indokolt lehet, hiszen a hétköznapi változásával a digitális tárgy (és nem-tárgy) gyűjteményezése egyre indokoltabb lehet: mára ezek legalább annyira meghatározóak az emberi mindennapokban, mint a fizikai formájukban begyűjthető tárgyak.

A #karanténtárgyak anyaga egyelőre mint online kiállítás került archiválásra. A beküldőkkel még egyszer felvettük a kapcsolatot, s a visszajelzések (vagy ezek elmaradása) alapján a tárgyakat a közölhetőség, hozzáférés mentén kategorizáltuk: publikálható, részben publikálható, nem publikálható; névvel vagy név nélkül tehető közzé; kutatási, kiállítási vagy kutatási és kiállítási célra felhasználható. Az archívumba bekerültek a fényképek és a szövegek és azok az előzetes kategóriák, amiket még a gyűjtés során meghirdettük, s amibe a beküldők a tárgyakat besorolták: ami otthon tart; ami kijuttat; ami korlátoz; ami szabadabbá tesz; ami hiányzik; ami védelmez; amit megtaláltál; amit elvesztettél; amit létrehoztál; amit átalakítottál; ami kifejezi a karanténnal kapcsolatos érzéseidet, gondolataidat. Ezt a kategória rendszert egészítettük ki a leltározás során egy kétszintű tárgyszókéssel, egy leíró és egy értelmező kategóriákból álló szótárral. A leíró kategóriákkal a különböző dolgok között próbáltunk kapcsolatot teremteni, azokat a tárgyakat összekötni, amik a nagyobb kategóriák alá sorolhatók. Így például a zene tárgyszóval láttunk el két gitárt, egy effektpedált, egy fülhallgatót, egy hifit, egy kottafüzetet és egy vasalódeszkát, amit az online zongoraórák során használtak laptoptartóként. Egy tárgy több ilyen leíró tárgyszót is kaphatott. A leíró kategóriák tehát a szubjektív viszonyulással szemben egy objektívebb, külső logika mentén készült, hálózatos rendszerben helyezik el a tárgyakat. Értelmező kategóriából jóval kevesebbet hoz-

tunk létre. Ezek a tárgyak és a történetek által körvonalazódó nagyobb, néprajzilag is értelmezhető kérdésekre próbáltak utalni. Így például a fentebb már érintett jelenségre reagálva létrehoztunk egy kategóriát a népi, népies tárgyakkal.

Tematikus múzeumi gyűjtőkampányok: muzeológiai reflexiók

Nehéz megállapítani, hogy egy olyan gyorsreagálású tematikus múzeumi gyűjtőkampánynak mint amilyen a #karanténtárgyak volt, tulajdonképpen mi a szerepe egy múzeum életében, gyűjteményezési és közönségkapcsolati munkájában vagy akár öndefiníciós tevékenységében. Steven Conn 1998-ban adta ki *Museums and American Intellectual Life 1876–1929* című könyvét, amelyben azt a kérdést járja körül, hogy a címbe foglalt időszakban a múzeumok annak köszönhetően tudtak működni, hogy az oda járó emberek ismertek és magától értetődően használtak egy tárgyalapú episztemológiát, amelyet Steven Conn a múzeum nyelvének nevez (Conn 1998: 4–5). Feltehetően Conn ezalatt a mindenki által használt tárgyalapú episztemológia alatt azt érti, hogy a francia felvilágosodás által hirdetett világ tudományos megismerhetősége magával hozott egy olyan szemléletet, amely szerint a dolgok – szűkebb értelemben a tárgyak – a világról alkotott tudások lenyomatai és bizonyítékai, a megismerés eszközei.

Érdekes módon ez a múzeumokban (is) sokáig magától értetődő marad – még akkor is, amikor az új anyagikultúra-kutatás az 1960-as évektől egy paradigmaváltást hoz a tárgyak önmagukért való értelmezésében (vö. Berta 2008) – hiszen az önmagukat múzeumnak nevező intézmények jelentős többsége a mai napig tárgyain, gyűjteményein keresztül határozza meg önmagát. Míg tehát Steve Conn 1998-ban arról ír, hogy a 19–20. század fordulójának Amerikáját és múzeumait meghatározzák a tárgyalapú episztemológiák, 2010-ben *Do Museum Still Need Objects?* címmel jelentet meg könyvet (Conn 2010). A mű éppen ezt a gyűjtemény- és tárgyközpontúságot kérdőjelezi meg, ahogy számos más olyan kutató is így tesz, akik a múzeumok lehetséges jövőjével foglalkoznak (például Cleary 2006; Hooper-Greenhill ed. 1992, 2000; Bennett 2020; Cameron 2020).

Mindezek ellenére a múzeumok jelentős többségében nem történt paradigmaváltás e tekintetben. Ezt jól mutatják az olyan projektek is, mint amilyen a #karanténtárgyak volt. Hasonlóképpen a korábban felsorolt gyűjtésekről is elmondható, hogy alapjaiban nem rengették meg az intézmény mibenlétét, nem gyarapították érdemben a gyűjteményt, nem változtattak gyökeresen a múzeum és a közönség viszonyán. Ez alól kivételt egyedül talán a National Portrait Gallery jelent, amennyiben a *Hold Still* gyűjtőkampányt úgy tekintjük, mint a múzeum klasszikus eszközein és funkcióin változtató, újító és azokra hosszú távú hatást gyakorló közösségi gyűjtőkampányt. De akkor mégis mi lehet a szerepük ezeknek a gyorsreagálású tematikus múzeumi gyűjtőkampányoknak azon túl, hogy naprakésszé teszik vagy legalábbis ekként pozicionálják az intézményt?

Ha megpróbálunk a mostani pandémiához hasonló volumenű, globális, teljes társadalmakat bevonó, tudományos érdeklődést és múzeumi gyűjtéseket is kiváltó világ-

eseményt keresni, amelyet már a saját korában alaposan dokumentálni igyekeztek, a világháborúk és a migráció juthat eszünkbe. A migráció talán kevésbé találó hasonlat, amennyiben a jelenség időtlen, inkább kiemelkedő vagy jobban mediatisált periódusai vernek az eseményekkel párhuzamosan tudományos hullámokat is. Viszont a világháború jó párhuzam lehet ahhoz, hogy egy addig még soha nem volt világesemény múzeumi gyűjtésre és kutatásra gyakorolt hatása pontosan hogyan néz ki azon túl, hogy maguknak az intézményeknek a mindennapi működését is alapjaiban megrengeti.

A hasonlat teljes kibontása önálló tanulmány tárgyát képezhetné, hiszen a járvánnyal és a világháborúkkal kapcsolatos néprajzi és antropológiai kutatások, illetve a muzeológiai eredmények áttekintését kívánná meg. Ha most ettől eltekintünk, s a kérdést némileg felületesen válaszoljuk meg, még akkor is tanulságos lehet a két esemény és a hozzájuk kapcsolódó néprajzi, múzeumi reakció egymás mellé állítása. A kérdést az első világháborúra szűkítve megállapíthatjuk, hogy a tragikus, kezdetben mégis általános társadalmi lelkesedéssel fogadott, látványos szolidaritási akciókat kiváltó eseményre a néprajztudomány hasonló módon, különböző szempontokat érvényesítő gyűjtésekkel reagált Európa-szerte (Simonis–Dei 2010). A sokszor archaikumokra irányuló vagy archaikusnak vélt gyakorlatokat a gyűjtések homlokterébe hozó, sok esetben kevésbé átgondolt módszertannal lefolytatott szerzeményezések próbáltak reagálni a változó világra, rögzíteni a már a maga idejében is történetinek érzett eseményt a maga illékonyágában a tárgyi lenyomaton keresztül. S eközben a gyűjtések egy része a tudományos célokon túlmutató társadalmi célokat fogalmazott meg (Bakos 2018: 286–287).

Mindez a saját gyakorlatunk és az elénk kerülő példák alapján többé-kevésbé elmondható a koronavírussal kapcsolatos tudományos, intézményi reakciók egy részével kapcsolatban is. A múzeumok lecsaptak a nagy témákra: a maszkokra, a védekezés és félelem tárgyaira, az esendő emberekre, a szolidaritási mozgalmakra és gesztusokra, a frontvonalakban küzdő emberek megpróbáltatásaira, a megváltozott hétköznapi életterek tárgyaira, miközben maguk is – kimondva-kimondatlanul – társadalmi ügyek mentén köteleződtek el. Kérdés, hogy utólag ezek a témák mennyire lesznek releváns részei a koronavírus makro- és mikronarratíváinak, mennyire lesznek hiteles lenyomataik az eseményeknek.

Amikor a #karanténtárgyak gyűjtőkampányt elindítottuk, a karanténtárgyak nem-definiálásával és laza, inkább a közönséggel való együttműködésen alapuló fogalmi kereteinek meghatározásával pont ezt próbáltuk megelőzni. Ugyanakkor ahogy arra fentebb rámutattunk, a #karanténtárgyak által összegyűlt dolgok nem adnak ki egy objektív karantén képet, ami természetes következménye a szubjektív archívumnak. Mégis a Néprajzi Múzeum részéről ezek a rekordok lesznek a koronavírus lenyomatai és „dologi” emlékei: pont, ahogy az a világháborúk esetében is történt. Kérdés, hogy ez a kép mennyire lesz hiteles vagy beszédes? A jelen helyzetből ez nehezen megjósolható, de számolnunk kell vele, hogy egyáltalán nem.¹⁵ Mi

15 A fenti problémák érthetővé tehetik, hogy a nagyon is kézenfekvőnek tűnő „hasznosítási” mód, az archivált anyag publikussá tétele, miért vet fel dilemmákat és várat magára.

akkor az értelme egy ilyen gyorsreagálású tematikus múzeumi gyűjtőkampánynak? Kísérlet a lehető legjobb értelemben: játék, amelynek nem lesznek objektív eredményei, de lesznek a gyakorlatba beépíthető tanulságai, segít további kérdéseket megfogalmazni és közös gondolkodásra invitál. Pont ahogy egy kísérleti kiállításokról szóló könyv bevezetőjében szerepel: „A kísérleti szemlélet nem csak stílus kérdése vagy a bemutatás egy szokatlan formája. Inkább egy olyan kockázatos folyamat, amelyben embereket és dolgokat gyűjtünk össze annak érdekében, hogy változást generáló különbségeket termeljünk. A kísérletek miközben valami újat hoznak létre, mindig arra törekszenek, hogy megkérdőjelezzék a korábban elfogadott tudásokat vagy a status quo-t.” (Macdonald–Basu eds. 2007: 17, saját fordítás.¹⁶)

Szakirodalom

Bakos Áron

2018 Tudománytörténeti vázlat a katonaság néprajzi kutatásához. In: Keszeg Vilmos – Szakál Anna (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 26. Korszakok, életművek, események és eredmények az erdélyi néprajzkutatásban*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 271–313.

Bausinger, Herman

2004 A néprajzi jelenkorkutatás elvei. (Fordította Vándor Andrea.) In: Fejős Zoltán – Frazon Zsófia (szerk.): *Korunk és tárgyaink – elmélet és módszer. Fordításgyűjtemény*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 9–17.

Bennett, Tony

2020 [2015] Thinking (with) museums. From Exhibitionary Complex to Governmental Assemblage. In: Witcomb, Andrea – Message, Kylie (eds.): *The International Handbook of Museum Studies: Museum Theory*. Wiley, Blackwell, Croydon, 3–20.

Berta Péter

2008 Szubjektumok alkotta tárgyak – tárgyak által konstruált szubjektumok. Interakció, kölcsönhatás, egymásra utaltság: az „új” anyagikultúra-kutatásról. *Replika*. (63) 29–59.

Cameron, Fiona

2020 [2015] The Liquid Museum. New Institutional Ontologies for a Complex, Uncertain World. In: Witcomb, Andrea – Message, Kylie (eds.): *The International Handbook of Museum Studies: Museum Theory*. Wiley, Blackwell, Croydon, 345–361.

16 „Experimentalism is not just a matter of style or novel forms of presentation. Rather, it is a risky process of assembling people and things with the intention of producing differences that make a difference. In their production of something new, experiments seek to unsettle accepted knowledge or the status quo.”

Cleary, Tania

2006 *The New Museum. Function, Form, and Politics*. PhD-dolgozat. Griffith University, The School of Arts, Media and Culture.

Conn, Steven

1998 *Museums and American Intellectual Life, 1876–1929*. The University of Chicago Press, Chicago–London.

2009 *Do Museums Still Need Objects?* University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

Hooper-Greenhill, Eilean (ed.)

1992 *Museums and the Shaping of Knowledge*. Routledge, London–New York.

2000 [1992] *Museums and the Interpretation of Visual Culture*. Routledge, London.

Kist, Cassandra

2020 Museums, Challenging Heritage and Social Media During COVID-19. *Museum & Society* XVIII. (3) 345–348.

Kósa László

1989 *A magyar néprajz tudománytörténete*. Gondolat, Budapest.

Macdonald, Sharon – Basu, Paul (eds.)

2007 *Exhibition Experiments*. Blackwell Publishing, Malden–Oxford–Carlton.

McGrath, Jim

2020 Museums and Social Media During COVID-19. *The Public Historian* XLII. (4) 164–172.

Schleicher Veronika

2018 Tematikus múzeumi gyűjtőkampány. In: Frazon Zsófia (szerk.) *...Nyitott múzeum... Együttműködés – Részvétel – Társadalmi múzeum*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 182–191.

Simonis, Paolo De – Dei, Fabio

2010 Wartime Folklore: Italian Anthropology and the First World War. In: Jöhler, Reinhard – Marchetti, Christian – Scheer, Monique (eds.): *Doing Anthropology in Wartime and War Zones. World War I and the Cultural Sciences in Europe*. Transcript Verlag, Bielefeld, 75–98.

Vajda András

2020 Museums and Online Spaces. The Society-Building Role of the Museums during the Pandemic. *Acta Universitatis Sapientiae, Communicatio*. (7) 42–53.

Vincze Hanna Orsolya

2019 Hírközösségek és véleménybuborékok. *ME.dok* XIV. (2) 5–17.

Culegere etnografică pe timp de pandemie.**Reflexii de metodologie și muzeologie asupra unei campanii de culegere tematică**

Studiul prezintă una dintre campaniile de culegere tematică inițiată de Muzeul Etnografic din Budapesta, oferind totodată o abordare critică a acesteia. Campania a invitat publicul să documenteze viața de zi cu zi, reflectând asupra modului în care a fost transformată de către măsurile de distanțare socială introduse împotriva COVID-19, de către numeroasele reguli impuse, care au recomandat sau au obligat oamenii să stea acasă. În studiul de față autorii oferă reflexii asupra rezultatelor acestei campanii, a experiențelor culegerii și arhivării materialului, a unor inițiative muzeale similare, dar și asupra materialului și a cunoștințelor astfel dobândite. Printr-o prezentare detaliată a rezultatelor și a provocărilor acestei campanii, prin prezentarea sumară a unor proiecte similare, respectiv printr-o abordare critică a practicilor proprii, autorii urmăresc să ofere reflexii asupra modului în care campanii muzeale similare și culegerea etnografică online ar putea juca un rol în muzeul și cercetarea etnografică de astăzi.

Collecting in the Time of Coronavirus.**Methodological and Museological Reflections on a Community Project**

The paper presents and critically discusses one of the community projects of the Museum of Ethnography. The campaign invited the public to document everyday life, reflecting on the ways it was transformed by the social distancing measures introduced as a response to the COVID-19 pandemic, by the numerous limitations that encouraged or obliged people to stay at home. In this paper, the authors reflect on the results of the campaign, on the process of collecting and archiving the data, and on similar museum initiatives, and on the material and knowledge that the campaign created. Through a detailed presentation of the results and some reflections on the challenges of the gathering of data, through a sketch of similar campaigns, and through a critique of their own practices, they seek to reflect on the role that similar community projects and online collections can play in today's museums and ethnographic research.